

PAPER DETAILS

TITLE: AILELERIN YASAM KALITELERINI ETKILEYEN BAZI SUBJEKTIF GÖSTERGELERİN
İNCELENMESİ

AUTHORS: Ayfer AYDINER BOYLU,R Günsel TERZIOĞLU

PAGES: 1-27

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/306489>

AİLELERİN YAŞAM KALİTELERİNİ ETKİLEYEN BAZI SUBJEKTİF GÖSTERGELERİN İNCELENMESİ

Ayfer AYDINER BOYLU*
R. Günsel TERZİOĞLU**

Öz

Ankara’da yapılan bu araştırma, ailelerin gelir düzeylerinin yaşam kalitesinin subjektif göstergeleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırma kapsamına farklı sosyo-ekonomik düzeyleri temsil eden semtlerde oturan aileler arasından Tabakalı Rasgele Örneklem Yöntemi ile seçilen 399 aile alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan ailelerde 750 YTL ve daha az aylık gelire sahip olanlar önde gelmektedir. Ailenin temel gelirini sağlayan kişiler arasında, işlerinden, iş güvencelerinden memnun, ücretleri konusunda memnuniyet açısından kararsız olanlar ilk sırada yer almaktadır. Aylık gelir düzeyi arttıkça tüm gıda gruplarında tüketilen gıda gruplarının miktarlarından ve kalitelerinden çok memnun olan ailelerin oranı artmaktadır. Ev işlerini yürütmek için mevcut araçlardan, yaşanılan konuttan memnun olanlar ilk sırada yer almaktadır. Tatil çıkma ile aile üyelerinin birlikte ev dışında zaman geçirme sıklığından hiç memnun olmayanlar ilk sıradadır.

Anahtar Sözcükler: Aile, yaşam kalitesi, aile yaşam kalitesi, subjektif göstergeler.

Abstract

Analyses of Some Subjective Indicators which Affect the Life Qualities of the Families

This study, which was executed in Ankara, had been planned and executed in order to determine the affects of families’ income levels on the subjective indicators of life quality. 399 families, which are selected through Stratified Random Sampling Method among the families which reside in the districts where represent the different socio-economic levels, had been included in the

*Dr., Hacettepe Üniversitesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Sıhhiye/ANKARA, ayfer_boylu@hotmail.com

**Prof.Dr., Hacettepe Üniversitesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Sıhhiye/ANKARA, gterziog@hacettepe.edu.tr

study. Those, who have the monthly income at 750 YTL or less, are rank in priority within the families in the study. Those, who are satisfied by their jobs, job securities, but are double minded about their salaries, are in the front rank among those who provide the fundamental income of the family. As much as the monthly income increases, the rate of the families, who are very satisfied by the amounts and qualities of the food groups which are consumed among all food groups, also increases. Those, who are satisfied by the existing appliances to carry out the indoor works, by the house where they live, are rank in the priority. Those, who are not satisfied by going to holiday and by the frequency of spending time together with the household members out of the home, are in the first rank.

Keywords: Family, quality of life, family quality of life, subjective Indicators.

GİRİŞ

Son yıllarda dünya genelinde pek çok aile, fiziksel yaşam koşullarında artan oranda gerilemeyle karşı karşıya kalmıştır. Bugün bir milyardan fazla insanın yaşam koşulları; yeterli barınağın azlığı, temiz suyun yokluğu, sağlık koşullarının yetersizliği ve bu konudaki imkanların yokluğu olarak karakterize edilmektedir. Eğitim ve sağlık imkanlarının yokluğu da milyarlarca ailenin yaşam kalitesindeki azalmayı arttırmakta ve kalkınma sürecine katılabilirliklerini sınırlandırmaktadır. Bu türden olumsuzluklar, ailelerin yaşamdan tatmin olmalarını giderek güçleştirmektedir. Karşılaşılan bu toplumsal sorunlar göz önüne alındığında; psiko-sosyal ve ekonomik refahın sağlanması ve dengeli bir biçimde sürdürülmesi ile ilişkili olan yaşam kalitesi kavramı, geniş kapsamlı evrensel bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır (Families: Victims of Poverty and Homelessness, 2004; Toynbee and Ikeda, 1992: 57).

Toplulun bir parçası olan, yaşamın temelini oluşturan aile, varlığını devam ettirebilmek için üyelerine tatmin edici bir yaşam kalitesi sunmak zorundadır. Aynı zamanda yaşam kalitesinde sürdürülebilir iyileşme sağlanmalıdır. Yaşam kalitesinde sürdürülebilir iyileşme; kişinin, ailenin ve ülkenin hedefi olmalıdır. Aksi taktirde kalite düşecek ve gelecek kuşaklar için durum şimdikinden kötü olacaktır. Bu nedenle yaşam kalitesinin ölçümü önem taşımaktadır (Yaşam Kalitesi, 2004).

Yaşam kalitesinin ölçümü yaklaşımı çok sayıda yaşam alanı olduğu fikrinden hareket etmektedir. Her bir alan genel yaşam kalitesinin değerlendirilmesine katkıda bulunur. Bu alanlar arasında aile de bulunmaktadır (Malkina-Pykh, 2001).

Yaşam kalitesi objektif ve subjektif olmak üzere iki açıdan incelenmekte olup subjektif yaşam kalitesi ölçümleri; ailelerin yaşamdan memnuniyet ya da memnuniyetsizliğini, objektif yaşam kalitesi ölçümleri ise ailelerin gelir, barınma, ikamet edilen semtin kalitesi, sağlık vb. yaşam koşullarını yansıtır (Ferriss, 2004).

Pek çok yazar, yaşam kalitesinin ölçümünde objektif göstergelerin tek başına kullanılmasının yetersiz olduğunu savunmaktadır. Çünkü objektif göstergeler duyguları hesaba katmamaktadır. Subjektif göstergelerin yaşam kalitesinin ölçümünde kullanımı, daha doğrudan ve geniş bir ölçüm sağlar (Quality of Life: Background, Components, Indicators, Measurement and Conceptualization, 2008; Shields ve Wooden, 2003: 3).

Aile düzeyinde sahip olunan yaşam kalitesi; aile üyelerinin ihtiyaçlarının karşılanması, bir aile olarak birlikte yaşama, aile bireyleri için anlam taşıyan hedeflere sahip olma ve bunlara ulaşma olarak tanımlanır (Park and others, 2002: 153).

Çeşitli çalışmalar sonucunda aile açısından yaşam kalitesinin belirlenmesinde ortaya konulan kriterler; gelir düzeyi, öğrenim durumu, ailenin temel gelirini sağlayan kişinin çalışma durumu ve çalışma koşulları, gelirin kullanım biçimi, sağlık, gıda tüketimi, ulaşım, konut ve konuta ilişkin olanaklar, dinlenme ve eğlenme faaliyetleridir (Lazer, 1987: 176; Jones and Riseborough, 2002).¹

Yaşam kalitesinin en temel unsuru, şüphesiz gelir düzeyidir. Gelir düzeyi; ailelerin ihtiyaçlarını karşılama düzeylerini belirlemenin yanı sıra sağlık, eğitim, sosyal etkileşim, konut, serbest zaman ve genel yaşam tarzı koşulları ile de doğrudan ilgilidir. Özellikle düşük gelirli ailelerde, gelir düzeyi; objektif yaşam göstergeleri açısından, gecekondü tipi evlerde sağlıklı koşullarda yaşamaları, kirada oturmaları, insan yaşamı için önemli bazı kolaylıkların ve eşyalarının olmayışı, sosyal güvencelerinin bulunmaması, herhangi bir gayrimenkule veya menkul değere sahip olmamaları, subjektif yaşam göstergeleri açısından ise, yaşamlarından memnun olmamaları, içinde bulundukları koşullardan kaynaklı mutsuzlukların olması gibi koşulların ortaya çıkmasında etkili olmaktadır (Lazer, 1987: 179; Jones and Riseborough, 2002; Cılga, 1994: 357).

Yapılan pek çok çalışma, gelir düzeyi ile yaşam kalitesi arasındaki pozitif ilişkiyi desteklemektedir. Nitekim yoksul olarak nitelendirilen bireylerin yaşam kalitelerinin yoksul olmayanlara göre daha düşük olduğu düşüncesi de her zaman için kabul gören bir gerçektir (Cılga, 1994: 357).

Toplumların refah ve mutlulukları ile ailelerin refah ve mutlulukları arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bu nedenle ailelerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesi yönündeki her çalışma sağlıklı bir topluma ulaşmada önem taşır.

“Ailelerin Yaşam Kalitelerini Etkileyen Bazı Objektif ve Subjektif Göstergelerin İncelenmesi” isimli araştırmanın bir bölümü olan bu çalışmada, ailelerin incelenen konulara ilişkin memnuniyet ya da memnuniyetsizliğini ifade eden subjektif göstergelere yer verilmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Aile toplumlar için hayati bir önem ifade eder. Bu nedenle ailelerin yaşam kaliteleri, insanlığın geleceği olarak görülmelidir. Bu araştırma; ailelerin gelir düzeylerinin, yaşam kalitesinin subjektif göstergeleri üzerindeki etkisini belirlemek ve ailelerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapan kurum ve kuruluşlara geçerli önerilerde bulunmak amacıyla planlanmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Ailelerin gelir düzeylerinin yaşam kalitesinin subjektif göstergeleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi konusunda detaylı temel nitelikte bilgilerin elde edilmesini amaçlayan bu çalışmanın hipotezleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1. Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, ailenin temel gelirini sağlayan kişinin işine, iş güvencesine ve ücretine ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır.
2. Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, gelirlerini kullanma biçiminden memnuniyet durumları açısından farklılık vardır.
3. Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, özel sağlık sigortasına ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır.
4. Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, tüketilen gıda gruplarının miktarlarına ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır.
5. Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, tüketilen gıda gruplarının kalitelerine ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır.

6. Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, çocuklarına okul eğitimleri dışında aldıkları özel kurslara ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır.

7. Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, sahip oldukları arabaya ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır.

8. Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, konut ve konut olanaklarına ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır.

9. Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, dinlenme ve eğlenme faaliyetlerine ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır.

3. ARAŞTIRMA GEREÇ VE YÖNTEMİ

Araştırmanın evrenini, Ankara ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yaşayan aileler oluşturmaktadır. Araştırmaya alınacak ailelerin belirlenmesinde, önce farklı sosyo-ekonomik düzeydeki semtlere, daha sonra ailelere ulaşılmaya çalışılmıştır. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumunun önerileri doğrultusunda düşük sosyo-ekonomik düzeyi temsil etmek üzere Altındağ semti, orta sosyo-ekonomik düzeyi temsil etmek üzere Keçiören semti, yüksek sosyo-ekonomik düzeyi temsil etmek üzere ise Çankaya semti alınmıştır.

Araştırmaya alınacak aile sayısının belirlenmesinde, her bir sosyo-ekonomik düzey bir tabaka olarak düşünülmüş ve 'Tabakalı Rasgele Örneklem Yöntemi' nde örneklem genişliği formülünden yararlanılarak $n=399$ sayısına ulaşılmıştır. Her bir tabakaya düşen aile sayısını belirlemek için "Neyman Dağıtımı" formülü kullanılmış ve düşük sosyo-ekonomik düzeyi temsil etmek üzere (Altındağ) 80, orta sosyo-ekonomik düzeyi temsil etmek üzere (Keçiören) 136, yüksek sosyo-ekonomik düzeyi temsil etmek üzere (Çankaya) 183 aile araştırma kapsamına alınmıştır (Çingir, 1994).

Ailelerin gelir düzeylerinin, yaşam kalitesinin subjektif göstergeleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla, daha önce yapılmış benzer çalışmalardan yararlanılarak, bir anket formu geliştirilmiştir (Wooden, 2001)². Bu anket formunda; ailenin temel gelirini sağlayan kişinin işinden, iş güvencesinden, ücretinden, ailelerin gelirlerini kullanma biçiminden, özel sağlık sigortasından, tüketilen gıda gruplarının miktarlarından ve kalitelerinden, çocuklarına aldıkları özel kurslardan, sahip olunan arabadan, konut ve konut olanaklarından, dinlenme ve eğlenme faaliyetlerinden memnun olma durumlarını belirlemeyi amaçlayan sorular yer almaktadır.

Anket formu 15 Ocak 2005-21 Haziran 2005 tarihleri arasında uygulanmıştır. Ailelerin yaşam kalitelerini etkileyen bazı subjektif göstergelere ilişkin bilgiler, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formuna bağlı kalınarak, ailelerle yüz yüze yapılan mülakatlar sonucu toplanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler “SPSS for Windows 11.5” yazılımı ile araştırmacı tarafından işlenmiştir. Ailelerin yaşam kalitesi üzerinde etkili olabileceği düşünülen gelir düzeyi esas alınarak çapraz tablolar oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların değerlendirilmesi “Ki-kare Analizi” ve “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” ile yapılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Aileler Hakkında Genel Bilgiler

4.1.2. Ailelerin Aylık Gelir Düzeyleri ve Eşlerin Öğrenim Durumları

750 YTL ve daha az gelire sahip olan aileler (%31.1) ile 751 YTL-1.500 YTL (%30.1) aylık gelire sahip olanlar birbirlerine yakın orandadır.

Ailelerde, eşlerden kadınlar arasında, ilköğrenim ve daha düşük eğitimli olanlar önde gelmekte (%34.6), bunu %29.1 ile yükseköğrenim görmüş olanlar izlemekte, erkekler arasında ise yükseköğrenim görmüş olanlar önde gelmekte (%35.9), bunu %33.8 ile ortaöğrenim görmüş olanlar izlemektedir.

Eşlerden, gerek kadınlar gerekse erkekler arasında, aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlar arasında, ilköğrenim ve daha az eğitimli olanlar, 751 YTL-1.500 YTL arasında ortaöğrenim düzeyinde olanlar, 1.501 YTL-2.250 YTL ile 2.251 YTL ve daha fazla olanlar arasında ise yükseköğrenim görmüş olanlar önde gelmektedir. Ailelerin aylık gelir düzeyleri arttıkça, eşlerden gerek kadınlar gerekse erkekler arasında, ilköğrenim ve daha az öğrenim görmüş olanların oranı azalmaktadır ($P<0.01$). Eğitim düzeyi daha yüksek olan bireylerin daha fazla gelir elde ettikleri olgusu Grimm (2005: 232) tarafından da desteklenmektedir.

4.2. Ailenin Temel Gelirini Sağlayan Kişinin Çalışma Koşullarından Memnun Olma Durumuna İlişkin Bilgiler

Çalışma ve çalışma koşulları yaşam kalitesinin önemli bir yönünü oluşturmaktadır. Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Anlaşmasında (1948 tarihli ICESCR) adaletli ücret, güvenli ve sağlıklı çalışma koşulları, sosyal güvence, dinlenmeler, tatiller vb. haklar iş kalitesine

dolayısıyla yaşam kalitesine ilişkin olarak kabul edilen haklardandır. Çalışan insanların gelir düzeyi çalışmayan ve işsiz olanlara oranla daha yüksek olma eğilimindedir (Dişbudak, 1997: 84; Shields ve Wooden, 2003: 14).

4.2.1. İşinden Memnun Olma Durumu

Ailenin temel gelirini sağlayan kişiler arasında, işlerinden memnun olanlar %41.3 ile ilk sırada yer almaktadırlar (Tablo 1).

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yapılan Yaşam Memnuniyeti Araştırmasında ise (2004b: 20), çalışan bireylerin %36'sı, Andrews ve Withey (1976) tarafından yapılan çalışmada da %41.0'i mevcut işlerinden memnundur.

İş memnuniyeti, kişinin iş ile ilgili önem verdiği değerlerinin, işi tarafından gerçekleştirilmesi veya buna olanak tanınmasının, kişi tarafından algılanması sonucu ortaya çıkan olumlu duygu, şeklinde tanımlanmaktadır. İnsanın yaşam memnuniyeti, büyük ölçüde iş memnuniyeti kavramı ile doğru orantılıdır. Çünkü günlük yaşamda çalışma saatleri günün büyük bir bölümünü almaktadır (Noe and others, 1996: 235-236; DeCoster, 2004; Acar, 2006). Yapılan araştırmalar, işlerinden memnun olan bireylerin, işlerinde daha verimli olduklarını, maddi ihtiyaçlarının yanı sıra manevi ihtiyaçlarını da karşılayabildiklerini, memnun olmayan bireylerin ise işlerindeki verimliliğin ve işlerine bağlılıklarının azaldığını, sinirsel bozukluk (uykusuzluk, baş ağrısı vb.) ve duygusal çöküntü (stres, hayal kırıklığı) yaşadıklarını, istek ve gereksinimlerini karşılayamadıklarını buna bağlı olarak da doyumsuzluk ve uyumsuzluk gösterebildiklerini ortaya koymuştur (Miner, 1992; Güney, 2001: 525; Baransel, 1993: 55-57; Acar, 2006). Dündar ve Arkadaşları (2006) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları da iş memnuniyeti düşük düzeyde olanların, yaşam kalitelerinin de daha düşük olduğunu desteklemektedir.

Aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olan ailelerde, temel geliri sağlayan kişiler arasından işlerinden hiç memnun olmayanlar (%38.1), diğer gelir düzeylerinde ise memnun olanlar en yüksek orandadır (751 YTL-1.500 YTL %42.8, 1.501 YTL-2.250 YTL %56.1, 2.251 YTL ve daha fazla %43.2). Aylık gelir düzeyi arttıkça işlerinden çok memnun olanların oranı da artmaktadır (Tablo 1).

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, ailenin temel gelirini sağlayan kişinin işine, iş güvencesine ve ücretine ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B1) doğrulandığını göstermektedir ($P<0.05$) (Tablo 1).

4.2.2. İş Güvencesinden Memnun Olma Durumu

İş güvencesi, çalışanın işini düzenli yaptığı sürece işini, dolayısıyla gelirini kaybetmeden ve yarınından endişe duymadan güven içinde çalışmasıdır. Gerek İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 23. maddesinde gerekse Anayasamızın 49. maddesinde belirtildiği gibi “iş güvencesi sadece bir işçi hakkı olmayıp aynı zamanda bir insan hakkıdır” (Demir, 2003: 89; Taş, 2006; Gözler, 2005).

Ailenin temel gelirini sağlayan kişiler arasında, iş güvencelerinden memnun olanlar ilk sıradadır (%40.0) (Tablo 1).

Aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlar arasında, iş güvencesinden, hiç memnun olmayanlar (%42.9), diğer gelir düzeyleri arasında ise memnun olanlar (751 YTL-1.500 YTL %42.8, 1.501 YTL-2.250 YTL %59.1, 2.251 YTL ve daha fazla %43.2) en yüksek orandadır. Aylık gelir düzeyi arttıkça iş güvencelerinden çok memnun olanların oranı da artmaktadır (Tablo 1).

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, ailenin temel gelirini sağlayan kişinin işine, iş güvencesine ve ücretine ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B1) doğrulandığını göstermektedir ($P < 0.05$) (Tablo 1).

4.2.3. Ücretinden Memnun Olma Durumu

Ailenin temel gelirini sağlayan kişiler arasında, ücretlerinden memnuniyet açısından, kararsız kaldıklarını belirtenler (%27.9) ilk sırada yer almakta, bunu %25.1 ile memnun olduklarını, %23.8 ile hiç memnun olmadıklarını belirtenler izlemektedir (Tablo 1).

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yapılan Yaşam Memnuniyeti Araştırmasında (2004b: 21), ücretlerinden memnuniyet düzeylerini orta bulduklarını belirtenler ilk sırada yer almakta (%39.3), bunu %25.8 ile memnun olmadıklarını, %16.7 ile memnun olduklarını belirtenler izlemektedir.

Andrews ve Withey (1976) tarafından Amerika'da yapılan çalışmada, ücretlerinden genelde memnun olduklarını belirtenler ilk sırada yer almakta (%32.0), bunu %30.0 ile memnun, %13.0 ile kararsız olduklarını belirtenler izlemektedir.

Tablo 1. Ailenin Temel Gelirini Sağlayan Kişinin İşinden, İş Güvencesinden ve Ücretinden Memnun Olma Durumu ve Aylık Gelir Düzeyleri

Ailenin Temel Gelirini Sağlayan Kişinin İşinden, İş Güvencesinden ve Ücretinden Memnun Olma Durumu		Aylık Gelir Düzeyi									
		750 YTL ve daha az		751 YTL-1.500 YTL		1.501 YTL-2.250 YTL		2.251 YTL ve daha fazla		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İşinden memnun olma	Çok memnun	-	-	11	12.1	9	13.6	24	32.4	44	14.0
	Memnun	22	26.2	39	42.8	37	56.1	32	43.2	130	41.3
	Kararsız	18	21.4	23	25.3	15	22.7	13	17.6	69	21.9
	Memnun değil	12	14.3	12	13.2	4	6.1	2	2.7	30	9.5
	Hiç memnun değil	32	38.1	6	6.6	1	1.5	3	4.1	42	13.3
	Toplam	84	100.0	91	100.0	66	100.0	74	100.0	315	100.0
İş güvencesinden memnun olma	Çok memnun	-	-	12	13.2	11	16.7	24	32.4	47	14.9
	Memnun	16	19.0	39	42.8	39	59.1	32	43.2	126	40.0
	Kararsız	20	23.8	20	22.0	11	16.7	14	18.9	65	20.6
	Memnun değil	12	14.3	11	12.1	5	7.5	3	4.1	31	9.9
	Hiç memnun değil	36	42.9	9	9.9	-	-	1	1.4	46	14.6
	Toplam	84	100.0	91	100.0	66	100.0	74	100.0	315	100.0
Ücretinden memnun olma	Çok memnun	-	-	6	6.6	5	7.5	18	24.3	29	9.2
	Memnun	8	9.5	21	23.1	17	25.8	33	44.6	79	25.1
	Kararsız	20	23.8	25	27.4	25	37.9	18	24.3	88	27.9
	Memnun değil	9	10.7	18	19.8	13	19.7	4	5.4	44	14.0
	Hiç memnun değil	47	56.0	21	23.1	6	9.1	1	1.4	75	23.8
	Toplam	84	100.0	91	100.0	66	100.0	74	100.0	315	100.0
		F=58.737 P<0.05									

Geliri 750 YTL ve daha az olanlar arasında, ücretlerinden, hiç memnun olmayanlar (%56.0), geliri 751 YTL- 1.500 YTL (%27.4) ile 1.501 YTL-2.250 YTL (%37.9) olanlar arasında kararsız olanlar, geliri 2.251 YTL ve daha fazla olanlar arasında ise memnun olanlar (%44.6) en yüksek orandadır. Aylık gelir düzeyi arttıkça ücretlerinden memnun ve çok memnun olanların oranı da artmaktadır (Tablo 1).

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, ailenin temel gelirini sağlayan kişinin işine, iş güvencesine ve ücretine ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B1) doğrulandığını göstermektedir ($P < 0.05$) (Tablo 1).

4.3. Ailelerin Gelirlerini Kullanma Biçiminden Memnun Olma Durumlarına İlişkin Bilgiler

Ailenin gelirin kullanılmasıyla ilgili davranışları, bir yandan kendi sosyal ve ekonomik refahını, diğer yandan ülke ekonomisini, mal üretimini, gelir dağılımını ve tüketim mallarını etkilemektedir. Dolayısıyla, ailede gelirin kullanım biçimi, aile açısından yaşamsal öneme sahiptir. Yaşam kalitesinin yükseltilmesi için gelirin kullanımının bugün ve gelecek için planlanması, tüketim ve tasarruf arasında başarılı bir dengenin kurulması elzemdir (Sheldon, 1972; Deacon, Firebaugh, 1975).

Gelirin istek ve ihtiyaçları karşılama düzeyinden (tüketim düzeyinden) memnun olma açısından, aileler arasında kararsız olduklarını (%32.3), tasarruf düzeyinden ise hiç memnun olmadıklarını (%39.6) belirtenler ilk sırada yer almaktadır (Tablo 2). Bu durum, araştırma kapsamına alınan ailelerin yarıdan fazlasının (%68.2) Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun 2006 yılı için belirlediği yoksulluk sınırının altında olmasından kaynaklanıyor olabilir.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yaşam Memnuniyeti Araştırması (2004b: 5) sonuçlarına göre, hanehalkının aylık toplam gelirlerinden memnuniyet düzeylerini bireylerin %42.0’si orta, %25.1’i memnun değil, %18.3’ü memnun, %13.2’si hiç memnun değil, %1.4’ü çok memnun olarak ifade etmişlerdir.

Özmete (1997: 52) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, yiyecek, giyecek ve konut gibi temel yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasından memnun olduklarını belirtenler %20.7 iken, memnun olmadıklarını belirtenler %42.2, hiç memnun olmadıklarını belirtenler %30.2, kararsız olduklarını belirtenler %6.5’i tir. Tasarruf miktarı ve yeterliliğinden memnun olmadıklarını belirtenler %47.0, hiç memnun olmadıklarını belirtenler ise %19.0’dur.

Hablemitoğlu ve Özmete (2006: 139) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, kadınların %50.9'u, gelirin tüm aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde yeterliliğini tatmin edici bulmamakta, %25.7'si tatmin edici bulmaktadır.

Andrews ve Withey (1976) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, yiyecek, giyecek ve barınma gibi temel yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasından memnun olanlar %26.0, kararsız olanlar %29.0'dur. Konut, araba, eğlence gibi konularda mevcut yaşam standartlarından çok memnun olanlar ise %39.0'dur.

Gelirin istek ve ihtiyaçları karşılama düzeyinden, aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlar arasında, hiç memnun olmadıklarını belirtenler (%58.9), 751 YTL-1.500 YTL (%42.5) ile 1.501 YTL-2.250 YTL (%36.8) olanlar arasında kararsız, 2.251 YTL ve daha fazla olanlar arasında memnun olduklarını (%55.7) belirtenler ilk sırada yer almaktadır. Tasarruf düzeyinden gelir düzeyi 750 YTL ve daha az (%75.8) ile 751 YTL-1.500 YTL (%37.5) olanlar arasında hiç memnun olmadıklarını, 1.501 YTL-2.250 YTL olanlar arasında kararsız (%39.5), 2.251 YTL ve daha fazla olanlar arasında eşit oranlarla kararsız ve memnun (%34.2) olduklarını belirtenler en yüksek orandadır. Aylık gelir düzeyleri arttıkça gelirin istek ve ihtiyaçları karşılama düzeyinden, tasarruf düzeyinden memnun ve çok memnun olduklarını belirtenlerin oranı da artmaktadır (Tablo 2).

Yapılan istatistiksel inceleme, "ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, gelirlerini kullanma biçiminden memnuniyet durumları açısından farklılık vardır" hipotezinin (Hipotez B2) doğrulandığını göstermektedir ($P<0.05$) (Tablo 2).

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yaşam Memnuniyeti Araştırması (2004b: 6) sonuçlarına göre de, aylık gelir düzeyleri arttıkça hanehalkı gelirinden çok memnun olduklarını ifade edenlerin oranı da artmaktadır.

Tablo 2. Ailelerin Gelirlerini Kullanma Biçiminden Memnun Olma Durumları ve Aylık Gelir Düzeyleri

Geliri Kullanma Biçiminden Memnun Olma Durumu		Aylık Gelir Düzeyi									
		750 YTL ve daha az		751 YTL-1.500 YTL		1.501 YTL-2.250 YTL		2.251 YTL ve daha fazla		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Gelirin istek ve ihtiyaçları karşılama düzeyinden memnun olma durumu	Çok memnun	-	-	3	2.5	4	5.3	11	13.9	18	4.5
	Memnun	1	0.8	18	15.0	26	34.2	44	55.7	89	22.3
	Kararsız	30	24.2	51	42.5	28	36.8	20	25.3	129	32.3
	Memnun değil	20	16.1	25	20.8	14	18.4	4	5.1	63	15.8
	Hiç memnun değil	73	58.9	23	19.2	4	5.3	-	-	100	25.1
	Toplam	124	100.0	120	100.0	76	100.0	79	100.0	399	100.0
Tasarruf düzeyinden memnun olma durumu	Çok memnun	-	-	2	1.7	2	2.6	9	11.4	13	3.3
	Memnun	3	2.4	12	10.0	13	17.1	27	34.2	55	13.8
	Kararsız	9	7.3	31	25.8	30	39.5	27	34.2	97	24.3
	Memnun değil	18	14.5	30	25.0	20	26.3	8	10.1	76	19.0
	Hiç memnun değil	94	75.8	45	37.5	11	14.5	8	10.1	158	39.6
	Toplam	124	100.0	120	100.0	76	100.0	79	100.0	399	100.0
		F=98.039 P<0.05									

4.4. Ailelerin Özel Sağlık Sigortasından Memnun Olma Durumlarına İlişkin Bilgiler

Özel sağlık sigortasına sahip olan ailelerin (58), yarısından biraz fazlası (%51.7) özel sağlık sigortasından memnun, %27.6'sı kararsızdır (Tablo 3).

Aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlarda özel sağlık sigortasından eşit oranlarla hiç memnun olmayanlar ile kararsız ve çok memnun olanlar (%33.3), 751 YTL-1.500 YTL olanlarda kararsız (%50.0), 1.501 YTL-2.250 YTL (%58.4) ve 2.251 YTL ve daha fazla olanlar arasında ise (%56.8) memnun olanlar önde gelmektedir (Tablo 3).

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, özel sağlık sigortasına ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B3) doğrulanmadığını göstermektedir ($P>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Ailelerin Özel Sağlık Sigortasından Memnun Olma Durumları ve Aylık Gelir Düzeyleri

Aylık Gelir Düzeyi	Özel Sağlık Sigortasından Memnun Olma Durumu											
	Çok memnun		Memnun		Kararsız		Memnun değil		Hiç memnun değil		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
750 YTL ve daha az	1	33.3	-	-	1	33.3	-	-	1	33.3	3	100.0
751 YTL-1.500 YTL	1	16.7	2	33.3	3	50.0	-	-	-	-	6	100.0
1.501 YTL-2.250 YTL	1	8.3	7	58.4	4	33.3	-	-	-	-	12	100.0
2.251 YTL ve daha fazla	7	18.9	21	56.8	8	21.6	1	2.7	-	-	37	100.0
Toplam	10	17.2	30	51.7	16	27.6	1	1.7	1	1.7	58	100.0
	$X^2=$ Uygulanamadı											

4.5. Ailelerin Gıda Tüketiminden Memnun Olma Durumlarına İlişkin Bilgiler

4.5.1. Ailelerin Tüketilen Gıda Gruplarının Miktarlarından Memnun Olma Durumları

Tüm gıda gruplarında tüketilen miktarlardan memnun olan aileler ilk sırada yer almaktadır.

Bauman (1999) tarafından ABD’de yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, ailelerin %5.0’i yeterli gıdaya sahip değilken, %18.8’i hem yeterli gıdaya sahip olmayıp hem de istedikleri gıdaları alamamaktadır.

Tüketilen et ve et ürünlerinin miktarından aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlar arasında hiç memnun olmayanlar, diğer gelir düzeyleri arasında ise memnun olanlar, tüketilen süt ve süt ürünleri ile baklagil ve tahılın miktarlarından tüm gelir düzeyleri arasında memnun olanlar, tüketilen sebze miktarından gelir düzeyi 750 YTL ve daha az, 750 YTL-1.500 YTL ile 1.501 YTL-2.250 YTL olanlar arasında memnun olanlar, 2.251 YTL ve daha fazla olanlar arasında ise çok memnun olanlar, tüketilen meyve miktarından gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlar arasında eşit oranlarla kararsız ve memnun olanlar, 751 YTL-1.500 YTL ile 1.501 YTL-2.250 YTL olanlar arasında memnun olanlar, 2.251 YTL ve daha fazla olanlar arasında çok memnun olanlar en yüksek orandadır. Aylık gelir düzeyleri arttıkça tüm gıda gruplarında tüketilen gıda gruplarının miktarlarından çok memnun olan ailelerin oranı da artmaktadır.

Tüketilen et ve et ürünlerinin miktarından aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlar arasında hiç memnun olmayanların en yüksek oranda olması, satın alma gücünün yetersizliğinden kaynaklanıyor olabilir.

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, tüketilen gıda gruplarının miktarlarına ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B4) doğruluğunu ortaya koymaktadır ($P<0.05$).

Bauman (1999) tarafından ABD’de yapılan çalışmanın sonuçlarına göre de, gelir düzeyi arttıkça yeterli ve istenilen gıda çeşitlerini satın alabilme oranı da artmaktadır. En düşük gelir düzeyindeki ailelerin %11.2’si, en yüksek gelir düzeyindekilerin %0.8’i yeterli ve istenilen gıda çeşitlerini satın alamamaktadır.

4.5.2. Ailelerin Tüketilen Gıda Gruplarının Kalitelerinden Memnun Olma Durumları

Aileler arasında, tüketilen gıda gruplarının kalitelerinden memnun olanlar ilk sırada yer almaktadır.

Tüketilen et ve et ürünleri, meyve, baklagil ve tahıl gruplarının kalitelerinden aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlar arasında kararsız, diğer gelir düzeyleri arasında ise memnun olanlar, tüketilen süt ve süt ürünleri ile sebze gruplarının kalitelerinden 750 YTL ve daha az olanlar arasında kararsız, 751 YTL- 1.500 YTL ile 1.501 YTL-2.250 YTL olanlar arasında memnun olanlar, 2.251 YTL ve daha fazla olanlar arasında eşit oranlarla memnun ve çok memnun olanlar en yüksek orandadır. Aylık gelir düzeyleri arttıkça tüm gıda gruplarında tüketilen gıda gruplarının kalitelerinden çok memnun olan ailelerin oranı da artmaktadır.

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, tüketilen gıda gruplarının kalitelerine ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B5) doğrulandığını ortaya koymaktadır ($P<0.05$).

Nitekim Blisard (2001) tarafından ABD’de yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre de, aileler, gelirleri arttıkça daha kaliteli gıdalar satın almaya başlamaktadırlar.

4.6. Ailelerin Çocuklarına Aldırdıkları Özel Kurslardan Memnun Olma Durumlarına İlişkin Bilgiler

Çocuklarına özel kurs aldıklarını belirten aileler arasında (148) özel kurslardan memnun olanlar (%40.6) ilk sırada yer almakta, bunu kararsız (%24.3) ile çok memnun (%16.2) olanlar izlemektedir (Tablo 4).

Aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az (%38.4) ile 751 YTL-1.500 YTL (%36.2) olan aileler arasında çocuklarına okul eğitimleri dışında aldıkları özel kurslarla ilgili kararsız, 1.501 YTL-2.250 YTL (%46.2) ile 2.251 YTL ve daha fazla (%51.0) olanlar arasında memnun olanlar önde gelmektedir. Aylık gelir düzeyleri arttıkça çocuklarına aldıkları özel kurslardan memnun ve çok memnun olan ailelerin oranı da artmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Ailelerin Çocuklarına Aldırdıkları Özel Kurslardan Memnun Olma Durumları ve Aylık Gelir Düzeyleri

Aylık Gelir Düzeyi	Özel Kurslardan Memnun Olma Durumu											
	Çok memnun		Memnun		Kararsız		Memnun değil		Hiç memnun değil		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
750 YTL ve daha az	-	-	3	23.1	5	38.4	3	23.1	2	15.4	13	100.0
751 YTL-1.500 YTL	2	4.3	14	29.8	17	36.2	9	19.1	5	10.6	47	100.0
1.501 YTL-2.250 YTL	6	15.4	18	46.2	7	17.9	5	12.8	3	7.7	39	100.0
2.251 YTL ve daha fazla	16	32.7	25	51.0	7	14.3	-	-	1	2.0	49	100.0
Toplam	24	16.2	60	40.6	36	24.3	17	11.5	11	7.4	148	100.0
	X ² = Uygulanamadı											

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, çocuklarına okul eğitimleri dışında aldıkları özel kurslara ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B6) doğrulanmadığını göstermektedir ($P>0.05$) (Tablo 4).

4.7. Ailelerin Sahip Oldukları Arabadan Memnun Olma Durumlarına İlişkin Bilgiler

Araba sahibi olduklarını belirten aileler arasında (186), sahip oldukları arabadan memnun olduklarını belirtenler ilk sırada yer almakta (%47.3), bunu çok memnun (%25.3), kararsız (%24.7) olduklarını, memnun olmadıklarını (%2.2), hiç memnun olmadıklarını (%0.5) belirtenler izlemektedir (Tablo 5).

Özmete (1997: 52) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, araba açısından mevcut yaşam standartlarından memnun olan eşlerin oranı %40.1, memnun olmayanların oranı %34.5, hiç memnun olmayanların oranı ise %13.8' dir.

Aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olan aileler arasında sahip oldukları arabadan memnuniyet açısından kararsız (54.5), tüm diğer gelir düzeyleri arasında memnun olduklarını belirtenler önde gelmektedir (751 YTL-1.500 YTL %53.1, 1.501 YTL-2.250 YTL %48.3, 2.251 YTL ve daha fazla %45.6). Aylık gelir düzeyleri arttıkça sahip oldukları arabadan çok memnun olduklarını belirtenlerin oranı da artmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Ailelerin Sahip Oldukları Arabadan Memnun Olma Durumları ve Aylık Gelir Düzeyleri

Aylık Gelir Düzeyi	Sahip Olunan Arabadan Memnun Olma Durumu											
	Çok memnun		Memnun		Kararsız		Memnun değil		Hiç memnun değil		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
750 YTL ve daha az	-	-	3	27.3	6	54.5	1	9.1	1	9.1	11	100.0
751 YTL-1.500 YTL	6	12.2	26	53.1	16	32.7	1	2.0	-	-	49	100.0
1.501 YTL-2.250 YTL	13	22.4	28	48.3	17	29.3	-	-	-	-	58	100.0
2.251 YTL ve daha fazla	28	41.2	31	45.6	7	10.3	2	2.9	-	-	68	100.0
Toplam	47	25.3	88	47.3	46	24.7	4	2.2	1	0.5	186	100.0
	X²= Uygulanamadı											

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, sahip oldukları arabaya ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B7) doğrulanmadığını ortaya koymaktadır ($P>0.05$) (Tablo 5).

4.8. Ailelerin Konut Ve Konut Olanaklarından Memnun Olma Durumlarına İlişkin Bilgiler

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) konutu bireyin ve ailenin sosyal refahı, fiziksel ve ruhsal sağlığı için arzu edilen ya da gerek duyulan tüm zorunlu hizmetleri, olanakları, araç ve gereçleri içeren, insanların barınmak için kullandıkları fiziksel yapı olarak tanımlamıştır (Bonney and others, 2003).

Konut temel insan ihtiyaçlarından olup ailenin yaşam kalitesi üzerinde büyük etkileri vardır. Bu nedenle tüm aile bireylerinin barınma, emniyet, dinlenme, konfor mekan, mahremiyet ile sağlığının korunması için gerekli şartları ve evle ilgili faaliyetlerin uygun bir biçimde yürütülmesini sağlayacak özelliklere sahip olmalıdır. Konutta elektrik, su, tuvalet, banyo vb. kolaylıkların bulunması ailelerin konuttan memnun olmalarında son derece önemlidir. Konutun taşıdığı fiziksel koşullar kadar ev araçlarının varlığı ve sahip olunan ev araçlarından memnun olma durumları da yaşam kalitesini belirlemeye katkı sağlamaktadır. Çünkü ev araçları, ailelerin ev işlerini daha etkin bir biçimde, daha kolay ve kısa zamanda yapmalarını sağlayan dayanıklı tüketim mallarıdır (Jones, Riseborough, 2002; Quality of Life in New Zealand's Eight Largest Cities, 2003; Peck, Steward, 1985: 363; Bubolz, Sontag, 1993; Wood, 1986; Erel, 1978: 1).

Yaşanılan konuttan (%40.1), ev işlerini yürütmek için mevcut araçlardan (%51.6) memnun olduklarını belirten aileler ilk sırada yer almaktadır (Tablo 6).

Özmete (1997: 51) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre de, yaşanılan konuttan eşlerin %40.1'i memnundur.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü 1999 Yılı Türkiye Konut Araştırması (2004a: 151) sonuçlarına göre ise, yaşanılan konuttan ailelerin %69.6'sı memnun değil, %30.4'ü memnundur.

Yaşanılan konuttan, aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlar arasında hiç memnun olmadıklarını (%43.5), diğer gelir düzeyleri arasında memnun olduklarını (751 YTL-1.500 YTL %43.3, 1.501 YTL-2.250 YTL %47.4, 2.251 YTL ve daha fazla %53.2), ev işlerini yürütmek için mevcut araçlardan tüm gelir düzeyleri arasında memnun olduklarını belirtenler en yüksek orandadır (750 YTL ve daha az %31.5, 751 YTL-1.500 YTL %66.7,

1.501 YTL-2.250 YTL %59.2, 2.251 YTL ve daha fazla %53.2). Aylık gelir düzeyleri arttıkça yaşanan konuttan memnun ve çok memnun, ev işlerini yürütmek için mevcut araçlardan çok memnun olduklarını belirtenlerin oranı da artmaktadır (Tablo 6).

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, konut ve konut olanaklarına ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B8) doğrulandığını göstermektedir ($P<0.05$) (Tablo 6).

Tablo 6. Ailelerin Konut ve Konut Olanaklarına İlişkin Memnun Olma Durumları ve Aylık Gelir Düzeyleri

Konut ve Konut Olanaklarına İlişkin Memnun Olma Durumu		Aylık Gelir Düzeyi									
		750 YTL ve daha az		751 YTL-1.500 YTL		1.501 YTL-2.250 YTL		2.251 YTL ve daha fazla		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yaşanılan konuttan memnun olma durumu	Çok memnun	5	4.0	13	10.8	15	19.7	22	27.8	55	13.8
	Memnun	30	24.2	52	43.3	36	47.4	42	53.2	160	40.1
	Kararsız	24	19.4	41	34.2	19	25.0	13	16.5	97	24.3
	Memnun değil	11	8.9	11	9.2	4	5.3	2	2.5	28	7.0
	Hiç memnun değil	54	43.5	3	2.5	2	2.6	-	-	59	14.8
	Toplam	124	100.0	120	100.0	76	100.0	79	100.0	399	100.0
Ev işlerini yürütmek için mevcut araçlardan memnun olma durumu	Çok memnun	7	5.6	13	10.8	20	26.4	32	40.5	72	18.1
	Memnun	39	31.5	80	66.7	45	59.2	42	53.2	206	51.6
	Kararsız	30	24.2	20	16.7	9	11.8	5	6.3	64	16.0
	Memnun değil	14	11.3	6	5.0	2	2.6	-	-	22	5.5
	Hiç memnun değil	34	27.4	1	0.8	-	-	-	-	35	8.8
	Toplam	124	100.0	120	100.0	76	100.0	79	100.0	399	100.0
		F=74.209 P<0.05									

4.9. Ailelerin Dinlenme Ve Eğlenme Faaliyetlerinden Memnun Olma Durumlarına İlişkin Bilgiler

Dinlenme ve eğlenme faaliyetleri, ailede eşler ve ebeveyn ile çocuklar arasında sağlıklı ilişkilerin kurulması açısından son derece önemlidir. Aile yaşam kalitesi üzerinde serbest zamanların değerlendirilme biçimi yani rekreasyon faaliyetlerine (dinlenme ve eğlenme) katılım önemlidir. Serbest

zaman faaliyetlerinden olan tatile çıkma, ev dışında zaman geçirme vb. faaliyetlerin aile üyeleri tarafından birlikte yürütülmesi ile yaşam kalitesi pozitif ilişkilidir (Gönen, Hablemitoğlu, 1990: 3; Hornig, 2005; U.S. Bureau of the Census, 2000; Stevens, 2004: 450; Quality of Life Indicators, 2004; Park and others, 2002: 155-156; Papageorgiou, 1976: 179).

Tatile çıkma (%31.6) ile aile üyelerinin birlikte ev dışında zaman geçirme sıklıklarından (%30.1) hiç memnun olmadıklarını belirten aileler ilk sıradadır (Tablo 7).

Serbest zaman faaliyetlerine katılabilirlik ile gelir düzeyi arasında güçlü bir ilişki vardır. Faaliyetlere katılım, yeterli serbest zamana sahip olmanın yanı sıra bu faaliyetler ile ilgili mal ve hizmetlere sahip olmanın ürünüdür. Serbest zaman faaliyetleri ile ilgili mal ve hizmetlerin tüketimini ise gelir düzeyi belirlemektedir. Sonuç olarak gelir düzeyi ailelerin serbest zaman faaliyetlerine katılımlarını etkilemektedir (Bittman, 2002: 408,418; Scott,Munson, 1994).

Aile üyelerinin birlikte ev dışında zaman geçirme sıklıklarından aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olanlar arasında hiç memnun olmadıklarını (%70.2), 751 YTL-1.500 YTL olanlar arasında kararsız (%28.3), 1.501 YTL-2.250 YTL (%34.2) ve 2.251 YTL ve daha fazla (%57.0) olanlar arasında memnun olduklarını, tatile çıkma sıklığından 750 YTL ve daha az olanlar arasında hiç memnun olmadıklarını (%73.4), 751 YTL-1.500 YTL olanlar arasında memnun olmadıklarını (%27.5), 1.501 YTL-2.250 YTL (%34.2) ve 2.251 YTL ve daha fazla (%45.6) olanlar arasında memnun olduklarını belirtenler en yüksek orandadır. Aylık gelir düzeyleri arttıkça aileler arasında birlikte ev dışında zaman geçirme, tatile çıkma durumlarından memnun ve çok memnun olduklarını belirtenlerin oranı da artmaktadır (Tablo 7).

Yapılan istatistiksel inceleme, “ailelerin aylık gelir düzeylerine göre, dinlenme ve eğlenme faaliyetlerine ilişkin memnuniyet durumları açısından farklılık vardır” hipotezinin (Hipotez B9) doğruluğunu ortaya koymaktadır ($P<0.05$) (Tablo 7).

Tablo 7. Ailelerin Dinlenme ve Eğlenme Faaliyetlerinden Memnun Olma Durumları ve Aylık Gelir Düzeyleri

Dinlenme ve Eğlenme Faaliyetlerinden Memnun Olma Durumu		Aylık Gelir Düzeyi									
		750 YTL ve daha az		751 YTL-1.500 YTL		1.501 YTL-2.250 YTL		2.251 YTL ve daha fazla		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Aile üyelerinin birlikte ev dışında zaman geçirme durumundan memnun olma durumu	Çok memnun	-	-	3	2.5	5	6.6	9	11.3	17	4.3
	Memnun	7	5.6	27	22.5	26	34.2	45	57.0	105	26.3
	Kararsız	9	7.3	34	28.3	22	28.9	17	21.5	82	20.5
	Memnun değil	21	16.9	32	26.7	18	23.7	4	5.1	75	18.8
	Hiç memnun değil	87	70.2	24	20.0	5	6.6	4	5.1	120	30.1
	Toplam	124	100.0	120	100.0	76	100.0	79	100.0	399	100.0
Tatile çıkma sıklığından memnun olma durumu	Çok memnun	-	-	4	3.3	8	10.5	16	20.2	28	7.0
	Memnun	5	4.0	26	21.7	26	34.2	36	45.6	93	23.3
	Kararsız	8	6.5	27	22.5	22	28.9	19	24.0	76	19.0
	Memnun değil	20	16.1	33	27.5	16	21.1	7	8.9	76	19.1
	Hiç memnun değil	91	73.4	30	25.0	4	5.3	1	1.3	126	31.6
	Toplam	124	100.0	120	100.0	76	100.0	79	100.0	399	100.0
		F=114.804 P<0.05									

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Aylık gelir düzeyi 750 YTL ve daha az olan ailelerde; ailenin temel gelirini sağlayan kişilerden işlerinden, iş güvencelerinden, ücretlerinden, gelirin istek ve ihtiyaçları karşılama ve tasarruf düzeyinden, tüketilen et ve et ürünlerinin miktarından, yaşadıkları konuttan, birlikte ev dışında zaman geçirme durumundan, tatile çıkma sıklığından hiç memnun olmayanlar ilk sırada yer almaktadır.

- Ailelerin aylık gelir düzeyleri arttıkça aileler arasında; ailenin temel gelirini sağlayan kişilerden, işlerinden, iş güvencelerinden, tüm gıda gruplarında tüketilen gıda gruplarının miktarlarından ve kalitelerinden, sahip oldukları arabadan, mevcut ev araçlarından çok memnun, ailenin temel gelirini sağlayan kişilerden, ücretlerinden, gelirin istek ve ihtiyaçları karşılama düzeyinden, tasarruf düzeyinden, çocuklarına aldıkları özel kurslardan, yaşanan konuttan, birlikte ev dışında zaman geçirme ve tatile çıkma sıklıklarından memnun ve çok memnun olanların oranı artmaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, aylık gelir düzeyinin, yaşam kalitelerinin subjektif göstergeleri üzerinde etkin rol oynadığı, aylık gelir düzeyi arttıkça göstergelerin olumlu yönde geliştiği söylenebilir. Bu nedenlerle gelir düzeyi düşük ailelerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesi için;

- Yaşam kalitesini etkileyen faktörlerin başında gelen eğitimin, daha eşitlikçi dağılımını sağlamak amacıyla, yoksul ve dezavantajlı bir konumda olan ailelerin çocuklarının eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik tedbirlerin kapsamı genişletilerek artırılmalıdır. Çocuğun gelişiminde önemli bir unsur oluşturan okul eğitimi dışındaki özel kursların, düşük gelir düzeylerindeki ailelerin çocukları için ücretsiz ve kolay erişilebilir olmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Ailelerin kendilerine daha yeterli duruma gelmelerine yardımcı olmak amacıyla, gelirin artırılması ve etkin bir şekilde kullanımı konusunda bilgiler içeren eğitim programları Ev Ekonomistlerince hazırlanarak örgün ve yaygın eğitim yoluyla verilmelidir.

Gelir düzeyi düşük ailelerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesine yönelik önerilerin dışında tüm ailelerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesi için:

- Araştırmadan elde edilen sonuçlar ülkemizde özel sağlık sigortası uygulamasının yaygın olmadığı bir göstergesidir. Özel sigortaların zamanla yaygınlaşarak sosyal güvenlik kurumlarını destekler hale gelmesi sağlanmalıdır.

- Ülkemizde artan konut ihtiyacını gidermek üzere yapılan konutlarda, ailelerin özelliklerinin, yaşama kalıplarının ve tercihlerinin dikkate alınmaması, ailelerin konutlara ilişkin memnuniyetini azaltmaktadır. Ailelerin konuta ilişkin memnuniyetlerinin artmasını sağlamak amacıyla; konut yapımında ailelerin sosyal ve demografik özellikleri, istek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.

- Ailelerin temel ev araçlarına ilişkin memnuniyetlerinin artmasını sağlamak amacıyla; ihtiyacın saptanması, satın alınması ve kullanımı vb konularda çeşitli kitle iletişim araçlarından da yararlanılarak, Ev Ekonomistleri (Aile ve Tüketici Ekonomistleri) tarafından bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri sağlanmalı, büyük alışveriş merkezlerinde Ev Ekonomistleri (Aile ve Tüketici Ekonomistleri) istihdam edilmelidir.

- Ailelerin yaşam kalitelerini arttıracak serbest zamanların, ilgi alanlarına uygun, yaratıcı, üretici ve doyum sağlayıcı faaliyetlerle değerlendirilmesini sağlayacak toplumsal olanaklar oluşturulmalı ve mevcut olanlar artırılmalıdır. Serbest zamanların değerlendirilmesi konusunda ailelere yaygın ve örgün eğitim programları ve kitle iletişim araçlarından yararlanılarak danışmanlık hizmetleri verilmelidir.

- Ailelerin yaşam kalitelerini etkileyen subjektif göstergelere ilişkin çalışmalar, kadının çalışma durumu, ailenin değerleri vb. farklı değişkenler esas alınarak da yapılmalıdır.

- Araştırmadan elde edilen veriler kullanılarak “Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği” geliştirilmelidir.

NOTLAR

¹ Diener and Diener, 2002: 120-121; Papageorgiou, 1976: 177-186; United Nations, 1989: 60-75; Ersoy ve Arpacı, 2003; Fitzsimmons, 1951: 151-157; Fergusson and others, 1981: 718-719; Poston and others, 2003: 322-323; Erdoğan, 2002; DİE, 2004b; OECD, 1982: 23-46; Andrews and Withey, 1976: 361-387; Seik, 2000: 33).

² Fergusson and others, 1981: 715-725; Fitzsimmons, 1951: 151-157; Poston and others, 2003: 322-323; The OECD List of Social Indicators, 1982: 23-46; Papageorgiou, 1976: 178-179; 2002 DİE Hanehalkı Bütçe Anketi Tüketim Harcamaları Sonuçları, 2005; Ersoy ve Arpacı, 2003; Teckenberg, 1987: 33,35; Quality of Life in New Zealand's Eight Largest Cities, 2003; Malkina-Pykh, 2001; United Nations, 1989: 60-75; Jones and Riseborough, 2002; Andrews and Withey, 1976: 361-387; Seik, 2000: 33; Weston and others, 2004; Kahlmeier and others, 2001: 708-715; Horn and others, 1999; Quality of Life Mentor, 2004.; DİE Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2004b; Erdoğan, 2002).

KAYNAKÇA

Acar, E. (2006) **Uzmanlık Alanında Çalışmanın İş Doyumuna Etkisi**, www.elvanacar.com/pdf/Uzmanlik_isdoyumu.pdf

Andrews, F.M. and S.B. Withey, (1976) **Social Indicators of Well-Being Americans' Perceptions of Life Quality**, New York: Plenum Press, 361-387.

- Baransel, A. (1993) **Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi**, Klasik ve Neoklasik Yönetim ve Örgüt Teorileri. İstanbul: Avcıol Yayınevi, 55-57.
- Bauman, K.J. (1999) "Extended Measures of Well-Being: Meeting Basic Needs", Current Population Reports, U.S. Census Bureau, 70-67.
- Bittman, M. (2002) "Social Participation and Family Welfare: The Money and Time Cost of Leisure in Australia", **Social Policy & Administration**, ISSN 0144-5596, 36:4, 408-425.
- Blisard, N. (2001) "Food Spending by U.S. Households Grew Steadily in the 1990's", **Family Economics and & Nutrition Review**, 10859985, 13:2.
- Bonnefoy, X. R. and others (2003) "Housing and Health in Europe.: Preliminary Results of Pan-European Study", **American Journal of Public Health**, 93, 9, (Çoşkun vd. (2004) **Konut Sağlığı** S:5'den alınmıştır).
- Bubolz, M.M. and M.S. Sontag (1993) **Human Ecology Theory. Source Book of Family Theories and Methods a Contextual Approach**, New York: Plenum Press.
- Cılga, İ. (1994) **Gençlik ve Yaşam Niteliği**, Ankara: T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Basımevi, 357.
- Çıngı, H. (1994) **Örnekleme Kuramı**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Basımevi.
- Deacon, R.E. and F.M. Firebaugh (1975) **Home Management Context and Concepts**, Boston:Houghton Mifflin Comp. (Terzioğlu, G. ve Şafak, Ş. (1988) "Kadının Çalıştığı Ailelerde Paranın Kullanımı ve Alışveriş Biçimi", **Ev Ekonomisi Dergisi**, Ankara, 4, 19-25'den alınmıştır).
- DeCoster, E. (2004) **Money, Happiness and the Importance of Motivation**, <http://faculty.evansville.edu/jl3/psych49/Emily%20deCoster.htm>
- Demir, F. (2003) "4857 Sayılı İş Kanunu'nun Başlıca Yenilikleri ve Uygulamadaki Muhtemel Etkileri", **Mercek Dergisi**, Temmuz, 89.
- Diener, E. and R.B. Diener (2002) "Will Money Increase Subjective Well-Being?", **Social Indicators Research**, 57, 119-169.
- Dişbudak, B.Ç. (Çev) (1997) **Geleceğe Özen**, Türkiye Çevre Vakfı Yayın No: 11., Ankara: Önder Matbaa, 36-102.
- Dündar, P.E.; H Baydur, B. Bilge, T. Pala, E. Eser, A. Ergör, A. Oral, N. Nesanır, (2006) **Çalışan Ergenlerin Yaşam Kalitesi ve Bunu Etkileyen Faktörler**, <http://64.233.179.104/search?q=cache:B1Quyd41xv4J:www.bayar.edu.tr/~saykad/posterbildiriler.doc+%22i%C5%9F+memnuniyeti%22&hl=tr&gl=tr&ct=clnk&cd=76>.

- Erdoğan, G. (2002) **Türkiye’de ve Dünyada Yoksulluk Ölçümleri Üzerine Değerlendirmeler, Yoksullukla Mücadele Stratejileri**, (Ed: C.C. Aktan), Ankara: Hak-İş Konfederasyonu, Yayını,<http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/ucuncu-bol/erdogan.pdf>
- Erel, S. (1978) **Evde Kullanılan Araç ve Gereçler**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları A-24. Ankara: H.Ü. Basımevi, 96-101.
- Ersoy, A.F. ve F. Arpacı (2003) “Üniversite Öğrencilerinin Konut Koşullarının ve Konutta Yaşamayı Tercih Etme Nedenlerinin İncelenmesi”, **Milli Eğitim Dergisi**, 158, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/158/ersoy.htm>
- Families: Victims of Poverty and Homelessness (2004) **International Day of Families**, <http://www.un.org/esa/socdev/family/IntObs/IDF/Backgrounders/Backg96.htm>
- Fergusson, D.M.; L.J Horwood, A.L. Beautrais, (1981) “The Measurement of Family Material Well-Being”, **Journal of Marriage and The Family**, 715-725.
- Ferriss, A.L. (2004) **Measuring the Domains of the Quality of Life**, http://www.gesis.org/daverbeobachtung/sozialindikatoren/veranstaltungen/PDFs/RC33_Ferris.pdf.
- Fitzimmons, C. (1951) **The Management of Family Resources**, San Francisco: W. H. Freeman and Company, 151-157.
- Gönen, E. ve İ. Hablemitoğlu (1990) “Yaşlılık ve Boş Zaman”, **Cumhuriyet Bilim ve Teknik**, 189 (Ekim), 3.
- Gözler, K. (2005) **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Grimm, M. (2005) “Educational Policies and Poverty Reduction in Cote D’Ivoire”, **Journal of Policy Modeling**, 27, 231-247.
- Grund, C. and D. Sliwka. (2001) **The Impact of Wage Increases on Job Satisfaction - Empirical Evidence and Theoretical Implications**, <http://ideas.repec.org/p/iza/izadps/dp387.html>
- Güney, S. (2001) **Stres ve Stresle Başa Çıkma, Yönetim ve Organizasyon**, Ankara: Nobel Yayınevi, 525.
- Hablemitoğlu, Ş ve E. Özmete (2006) “Çalışan Evli Kadınların Yaşam Tatmininin Farklı Boyutları ile Değerlendirilmesi”, **I. Uluslararası Ev Ekonomisi Kongresi**, Ankara: Oluşum Yayıncılık, 136-141.
- Horn, M.L.V.; J.M. Bellis, S.W. Snyder (1999) **Assessing Family Resources: A Refinement of the Family Resource Scale**, Biannual Conference of the Society for Research in Child Development. http://www.alabamatrail.org/lee/SRCD_FRS.html

- Hornig, E.F. (2005) "Bringing Family Back to the Park", **Parks & Recreation**, 00312215, 40, 7.
- Jones, A. and M. Riseborough (2002) **Comparing Quality of Life Research-International Lessons**,
<http://www.curs.bham.ac.uk/pdfs/COMPARING%20QUALITY%20OF%20LIFE.PDF>.
- Kahlmeier S.; C. Schindler, L. Grize, C. Braun-Fahrlander (2001) "Perceived Environmental Housing Quality and Wellbeing of Movers", **Epidemiol Community Health**, 55, 708-715.
- Kamu-Sen (2004) **İstihdam, İşsizlik ve Ücret Sorunlarına Çözüm Arayışları**, Ankara:Türkiye Kamu-Sen Ar-Ge Yayınları, Yayın No: 10.
<http://www.kamusen.org.tr/kitap/istihdamveissizlik.pdf>
- Lazer. W. (1987) **Marketing and the Quality of Life Interface**, Income and the Quality of Life Interface, (Ed: Samli, A. Ç.), Connecticut: Greenwood Press Inc, 175-187.
- Malkina-Pykh, I.G. (2001) **Rhythmic Movement Psychotherapy, Quality of Life Research Working Paper**, Russian Academy of Sciences. Center for International Environmental Cooperation, INENCO, St. Petersburg.
<http://www.inenco.org/doc/malkina.pdf>
- Miner, J.B. (1992) **Industrial-Organizational Psychology**, Singapore:McGraw-Hill Int, (Ünsar, S.; Taştan, İ.; Ünsar, S.; Dindar, İ. (2006). "İş Tatmin Düzeyleri ve Etkileyen Etmenler: Sağlık Sektöründe Bir Alan Çalışması", Milli Produktivite Merkezi Yayını, **Verimlilik Dergisi**, Ankara: Bizim Büro Basımevi, 131-144'den alınmıştır.)
- Noe, R.A., J.R. Hollenbeck, B. Gerhart, P.M. Wright (1996) **Human Resource Management: Gaining a Competitive Advantage**, Boston: Irwin Mc Graw Hill, 235-236.
- OECD (1982) **The OECD List of Social Indicators**, The OECD Social Indicator Development Programme, France, 23-46.
- Özmete, E. (1997) **Değerlerin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Rolü (Tokat Örneği)**, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Papageorgiou, J.C. (1976) "Quality of Life Indicators", **International Journal Environmental Studies**, 9, 177-186.
- Park, J. and Others. (2002) "Impacts of Poverty on Quality of Life in Families of Children With Disabilities", **Exceptional Children**, 68(2), 151-170.

- Peck, C. and K.K. Steward (1985) "Satisfaction with Housing and Quality of Life", **Home Economics Research Journal**, 13(4), 363-372.
- Poston D.; A. Turnbull, J. Park ; H. Manan, J. Marquis, M. Wang (2003) "Family Quality of Life: A Qualitative Inquiry", **Mental Retardation**, 41(5), 313-328.
- Quality of Life Indicators (2004) <http://www.angelfire.com/ky/touristinfo/outcome.html>
- Quality of Life in New Zealand's Eight Largest Cities, Economic Standart of Living (2003) <http://www.bigcities.gout.nz/indicators.htm>
- Quality of Life Mentor, Topic Seventeen-Family Quality of Life (2004) <http://qolm.atsecure.net/Topic%2017.htm>
- Quality of Life: Background, Components, Indicators, Measurement and Conceptualization (2008) http://www.ceaa.gc.ca/015/001/015/3_e.htm
- Scout, D. and W. Munson (1994) "Perceived Constraints to Park Usage Among Individuals With Low Incomes", **Journal of Park and Recreation**, "Poverty on Quality of Life in Families of Children With Disabilities", **Exceptional Children**, 68(2),151-170'den alınmıştır.)
- Seik, F.T. (2000) "Subjective Assessment of Urban Quality of Life in Singapore (1997-1998)", **Habitat International**, 24, 31-49.
- Sheldon, E.B. (1972) **Family Economic Behavior, Problems and Prospects**, Philadelphia: J.B. Lippincott Comp. (Terzioğlu, G. ve Şafak, Ş. (1988) "Kadının Çalıştığı Ailelerde Paranın Kullanımı ve Alışveriş Biçimi", **Ev Ekonomisi Dergisi**, Ankara, 4, 19-25'den alınmıştır).
- Shields M. and M. Wooden (2003) "Investigating the Role of Neighbourhood Characteristics in Determining Life Satisfaction", **Melbourne Institute Working Paper**, No. 24/03, September, ISBN 0 7340 3137 8.
- Stevens, A.B. (2004) "Measurement of Leisure Time Satisfaction in Family Caregivers", **Aging & Mental Health**, 8(5), 450-459.
- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (2004a) **1999 Türkiye Konut Araştırması**, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Yayın No: 2886.
- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (2004b) **Yaşam Memnuniyeti Araştırması**, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Yayın No: 2896.

- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (2005) **2002 Hanehalkı Bütçe Araştırması**, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Yayın No:2955.
- Taş, S. (2006) **4773 Sayılı Kanunla 1475 Sayılı İş Kanununda ve Diğer Kanunlarda Yapılan Değişiklikler (İş Güvencesi Yasası)**, http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/isguvencesi_yasasi.htm
- Teckenberg, W. (1987) **Quality of Life in the Soviet Union**, Consumer Goods and Services: Contemporary Problems and Their Impact on the Quality of Life in the Soviet Union, London: Westview Pres, 31-42.
- Toynbee, A.;D. Ikeda (1992) **Yaşamı Seçin**, (Çev: Arık, U.), Ankara: A.Ü. Basımevi, 57.
- Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (2006)<http://www.turkis.org.tr/index1.php>
- U.S. Bureau of the Census (2000) **Current Population Reports (P70-50RV), Beyond Poverty, Extended Measures of Well-Being 1992**, (Park J. and Others (2002) "Impacts of Poverty on Quality of Life in Families of Children With Disabilities", **Exceptional Children**, 68(2),151-170'den alınmıştır).
- United Nations (1989) **Handbook on Social Indicators**, United Nations Department of International Economic and Social Affairs, Studies in Methods Series F, No 49, New York, 60-75.
- Weston R.; M. Gray; L. Qu, D. Stanton (2004) **Long Work Hours and the Wellbeing of Fathers and their Families**, Australian Institute of Family Studies. Research Paper No:35, April. <http://www.aifs.gw.au/institute/pubs/respaper/rp35/rp35.pdf>
- Wood, E.W. (1986) **Housing and Health**, APHA-CDC Recommended Minimum Housing Standarts, APHA, Washington DC. (Güler, Ç. ve Çobanoğlu, Z. (1994), **Konut Sağlığı**, Ankara: Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi 10, s 16'dan alınmıştır.)
- Wooden, M. (2001) "The Household, Income and Labour Dynamics in Australia Survey and Quality of Life Measures", **Third Australian Conference on Quality of Life**, Deakin University. Yaşam Kalitesi (2004) http://www.ozetkitap.com/yasam_kalitesi.pdf